

**Konference Morava v čase převratů
a změn 1848–1918
Kroměříž 6. – 7. června 2018**

Markéta Mercová, Jitka Zezulová

Ve dnech 6. – 7. června 2018 se v Kroměříži konala mezinárodní konference Moravského zemského archivu v Brně – Státního okresního archivu Kroměříž, pořádaná ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska, Knihovnou Kroměřížska, Národním památkovým ústavem Kroměříž, Klubem UNESCO Kroměříž a Městem Kroměříž, nazvaná Morava v čase převratů a změn 1848–1918.

Záštitu nad konferencí převzali PhDr. Ladislav Macek, ředitel Moravského zemského archivu v Brně, PhDr. Karel Müller, ředitel Zemského archivu v Opavě, Mgr. Jiří Mitáček, Ph.D., ředitel Moravského zemského muzea v Brně, Mgr. Miroslav Kašný, člen Rady Zlínského kraje pro oblast kultury, památkové péče, církví, mládeže a sport, Mgr. Jaroslav Němec, starosta města Kroměříže a Mgr. Radek Vondráček, předseda Poslanecké sněmovny České republiky. Dvoudenního jednání se účastnili odborníci nejen z archivů, muzeí a vysokoškolských pracovišť z celé Moravy, ale např. i z Národního archivu České republiky, Vojenského historického ústavu v Praze nebo ze slovenských institucí.

Přednášející se ve svých příspěvcích zaměřili především na období od druhé poloviny devatenáctého a počátku dvacátého století, tedy období, ve kterém se měnila celá dosavadní společnost nejenom v habsburské monarchii, ale i v ostatních evropských státech. Události revolučního roku 1848 a následující prudký rozmach průmyslu a s ním spojená liberalizace podnikání a na ní navazující socioekonomické změny, jež vyvrcholily první světovou válkou, způsobily změnu téměř všech dosavadních hodnot. V průběhu těchto let se střední Evropa vymanila z posledních pout feudalismu a v jejím prostoru se postupně konstituovaly moderní národy, včetně českého. Nepochybně nevýznamnějším výsledkem revoluce 1848/1849 a jedinečnou událostí ve staletých dějinách habsburské monarchie bylo jednání ústavadárného říšského sněmu, který byl do Kroměříže přesunut z Vídně a zasedal zde od 22. listopadu 1848 do 7. března 1849. Zástupci jednotlivých národů monarchie na sněmu projednávali principy vzájemného soužití, novou politickou koncepci postavení člověka a úlohu lidu v moderní občanské společnosti. Pro českou společnost to byla doba významného vstupu na politickou scénu, završující jazykovou a kulturní emancipaci. Český národ si nejen zásadně uvědomil svoji identitu, ale především ji prosadil při střetu se souběžně probíhajícím silnějším národním a nacionálně vyhraněným německým hnutím. Zrušením poddanství skončila v roce 1848 po staletí uplatňovaná vrchnostenská správa, která byla nahrazena novou správní organizací se samostatnými politickými obcemi a s vlastní obecní samosprávou. Zásadně se proměnily také sociální a právní vztahy na venkově, ale i výrobní poměry v zemědělství. Na pomoc regionálnímu podnikání byly zakládány hospodářské spolky a záložny. Po vydání únorové ústavy (1861) došlo v 60. letech 19. století k nebývalému rozkvětu kulturního a společenského dění, významnou roli sehrávala také církev. Tyto změny se dotkly i oblasti školství, které reagovalo na rozvoj společnosti a zvyšující se poptávku pro vzdělání. Rozmach gymnázií, reálků, učitelských ústavů, rolnických a hospodářských škol je dodnes obdivuhodným jevem, dokládajícím vysokou úroveň tehdejší společnosti. Se školstvím také úzce souvisí rozvoj kulturního a společenského života – vznik pěveckých, čtenářských, divadelních spolků a organizací, které výrazně ovlivňovaly a kultivovaly společnost.

Obr. č. 1: Doprovodný program konference – vernisáž výstavy „Příběhy stromů: stromy Republiky Zlínského kraje 1918–2018“ ve skleníku Květné zahrady. Foto Aleš Vrtal, fotoarchiv Muzea Kroměřížska.

Obr. č. 2: Pohled do sálu na účastníky konference. Foto Aleš Vrtal, fotoarchiv Muzea Kroměřížska. |

Obr. č. 3: Promlouvá radní Zlínského kraje Mgr. Miroslav Kašný. Organizátorky konference PhDr. Markéta Mercová a PhDr. Jiřka Zezulová. Foto Aleš Vrtal, fotoarchiv Muzea Kroměřížska. |

Program konference byl s ohledem na tuto šíři témat rozčleněn do několika panelů věnujících se ústavodárnému říšskému sněmu v Kroměříži a jeho významu, národnímu obrození na Moravě v 2. polovině 19. století, státní správě a samosprávě na Moravě, rozvoji kultury v letech 1848–1918, úloze církve ve stejném období na Moravě se zaměřením na nižší klér a jeho působení, vývoji od rakouské armády k armádě československé, architektuře, školství, úloze a vlivu osobnosti, ale i otázce průběhu Velké války, vyhlášení samostatného Československa dne 28. října 1918 a jeho ohlasu na Moravě, včetně reflexe těchto událostí v dobových deníkových záznamech.

Nedílnou součástí konference byl také doprovodný program zahrnující mj. komentované prohlídky Květné zahrady, vystoupení žáků Základní školy U Sýpek s literárně-dramatickým pásmem věnovaným působení jednotlivých poslanců při zasedání říšského sněmu v Kroměříži nebo vyhlášení výsledků literární soutěže studentů středních škol Zlínského kraje „Osudové osmičky na konci letopočtu. Labyrint světa a ráj srdce“. Soutěž, kterou podpořily Město Kroměříž, Ministerstvo kultury České republiky, Zlínský kraj a poslankyně Evropského parlamentu Michaela Šojdrová, se konala nejen v rámci připomínky významných osmičkových výročí, ale také Evropského roku kulturního dědictví. V prostorách skleníku Květné zahrady byla slavnostně otevřena putovní výstava „Příběhy stromů: stromy Republiky Zlínského kraje 1918–2018“, která představila formou panelů asi osmdesát památných stromů spjatých s životem kraje převážně v první polovině 20. století. Výstavu připravili pracovníci Národního centra zahradní kultury v Kroměříži ve spolupráci s Klubem UNESCO Kroměříž a za podpory Nadace Partnerství, finančně výstavu podpořilo Ministerstvo kultury České republiky.

Celá konference proběhla v přátelské atmosféře umocněné řadou nových poznatků a zajímavých osobních setkání.

Obr. č. 4: Vítání účastníků konference ve vstupu do Květné zahrady. Foto Aleš Vrtal, fotoarchiv Muzea Kroměřížska.